

Fókuszban az erdők

Ódor Péter^{1, 2}

2024. november 15–16-án több mint száz érdeklődő vett részt Pilisvörösváron a XIV. Természetvédelmi Biológiai Konferencia (MTBK) kétnapos műhelytalálkozó-ján, amely az erdők kezelésével kapcsolatos kihívásokra fókuszált. A rendezvény első napján szekcióelőadásokat, poszterprezentációkat hallgathattak a résztvevők, az eseményt egy izgalmas vitaülés, majd esti beszélgetés zárta. A második napon terepi programokon vettek részt az érdeklődők.

A rendezvény technikai szervezését a Magyar Biológiai Társaság végezte (Mecsnóber Melinda és Lazányi Eszter irányításával), a szakmai programot a HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont (ÖK) erdőökológusai állították össze (Ódor Péter és Aszalós Réka vezetésével), a konferenciához szakmai támogatást nyújtott a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság (DINPI, Kézdy Pál koordinálásával) és a Pilisi Parkerdő Zrt. (PP Zrt., Csépanyi Péter irányításával).

Az MTBK rendezvények törzsközségét alapvetően a természetvédelmi szakma és az ökológus kutatók szokták alkotni, azonban ezen a rendezvényen (a szervezők tudatos döntése révén) a szokottnál sokkal nagyobb arányban voltak jelen az erdőgazdálkodás, az erdészeti szakirányítás és az erdészeti kutatás szakemberei, mind az előadók, mind a résztvevők között, erősítve a szakmák közötti párbeszédet. Utólag a résztvevők legnagyobb kritikája az volt, hogy jobban kellett volna terjeszteni a rendezvényt az erdőgazdálkodók felé, amire legközelebb még jobban fogunk figyelni.

A szekcióelőadások, a poszterek és az esti vitaülés is négy témakört jártak körbe: erdeink természetességi állapotát, az erdők gazdálkodás alóli kivonásának és a természetvédelmi erdőkeze-

lés kérdéskörét, a fenntartható erdőgazdálkodás keretében a védelmi funkciók integrálásának lehetőségeit és az erdőkezelés alkalmazkodását a klímaváltozáshoz.

Egy nyitó előadás keretében Ódor Péter vezette fel, hogy miért fontosak és aktuálisak ezek a kérdések az erdőkkel foglalkozó minden szakterület számára, milyen szakpolitikai, társadalmi és ökológiai hajtóerők azok, amelyek meghatározzák a kérdésekhez való hozzáállást. Megpróbálta érzékeltetni a témakörök esetében megjelenő eltérő nézőpontokat.

Az erdőtermészetesség szekcióban Standovár Tibor (ELTE TTK) és Szomorad Ferenc (ÖK) mutatták be az erdőtermészetesség értékelésére vonatkozó nemzetközi és hazai rendszereket és ezek eredményeit. Majd az időléptéket kitágítva Bölöni János mutatta be, hogyan változott a különböző erdőtürsülások, valamint az elsődleges és másodlagos erdők területe a 18. század végétől napjainkig.

A jelenlegi EU-s szakpolitikai stratégiák (Biodiverzitás Stratégia, Erdőstratégia, Természet Helyreállítási Rendszer) egyértelműen megfogalmazták azt a társadalmi elvárást, hogy növelni kell a gazdasági hasznosítás alól kivont erdőterületeket, amelyet ma a faanyag-

Ódor Péter megnyitó előadást tart a konferencián

termelést nem szolgáló üzemmód ölel fel a hazai erdőterület 4,7%-án. Azonban hogy ezeket a területeket milyen mértékben és hol bővítsük, illetve a passzív felhagyáson kívül igényelnek-e aktív természetvédelmi erdőkezelést, számos vita övezi.

Gálbidy László (WWF Magyarország) megmutatta, hogy hol található Magyarországon kiemelt természetességű „szentélyerdők”, amelyek mintegy 15 000 ha-t tesznek ki, és hamarosan részletes bemutatásuk is megjelenik a készülő új könyvében.

Aszalós Réka (ÖK) a természetvédelmi erdőkezelés jó gyakorlatait mutatta be hazai és nemzetközi példákon keresztül. Szekeres Péter és Horváth Soma (DINPI) előadásain keresztül megismerhettük az igazgatóság erdőkezelési stratégiáját, gyakorlati projektjeit, a gazdálkodás és a védelem integrálásának lehetőségeit és problémáit.

Bár nagyon fontos a gazdálkodás alól kivont erdőterületek kialakítása és kezelése, erdőterületeink nagyobb részén szükséges fenntartani a faanyagtermelést, ezért talán még kardinálisabb kérdés, hogy hogyan lehet a védelmi funkciókat integrálni az erdőgazdálkodásba.

Ennek a Pilisi Parkerdő Zrt. területén nagyüzemi szinten működő elveit és gyakorlatait ismertette Csépanyi Péter. Megmutatta a nagyobb kivont területek közötti átjárhatóság biztosításának fontosságát, amelyet kíméleti területek és habitatfák hálózatának kialakításával valósítanak meg a gazdálkodással érin-

¹ HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézet, tudományos tanácsadó

² Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar, kutatóprofesszor

tett állományokban. Ismertette, hogyan kerülhetnek harmóniába a védelmi és gazdasági funkciók akár az örökerdő, akár a vágásos üzemmod keretében.

Frank Tamás (ÖK) a kisebb területen gazdálkodó magánerdők és közbirtokossági erdők esetében mutatta meg a két szempont integrálásának lehetőségeit északi-középhegységi példákon keresztül. Bár az elvek hasonlóak, mint az állami erdőgazdálkodás esetében, a megvalósítási megoldások az eltérő méretből és szervezeti felépítésből adódóan eltérnek.

Ezt a gondolatmenetet követve előadást hallhattunk *Lomniczi Gergelytől* (Pannon Örökerdő Kft.), aki a magán- és közösségi tulajdonban levő erdők természetközeli – és egyben rekreációs funkciókat biztosító – kezelésének lehetőségeit és a kezelés megindításáig szükséges feladatok sorát mutatta be a gazdálkodók szemszögéből.

Ebéd után került sor a leghosszabb és legizgalmasabb szekcióra, amely az erdőkezelés alkalmazkodásának lehetőségeit mutatta be a klímaváltozáshoz. Míg ezeket a hatásokat mindenki érzékeli, aki erdőkkel foglalkozik, az alkalmazkodás kérdésében eltérő vélemények vannak. Kulcskérdés, hogy mennyire változtatunk a gazdálkodás technológiáján, erősítve az erdők alkalmazkodóképességét, illetve a felújítások során mennyire irányítjuk az erdők faj- és genetikai összetételét, hol és milyen erdőtelepítésekkel növeljük hazánk erdősültségét.

A Soproni Egyetem Erdészeti Tudományos Intézetéből *Borovics Attila* feltárta, hogy milyen háttérkutatások alapján lehet meghatározni a különböző klímapredikciók esetében releváns gyakorlati intézkedéseket, míg *Illés Gábor* megmutatta ennek gyakorlati megvalósítását a SiteViewer döntéstámogató rendszer keretében.

Somodi Imelda (ÖK) egy más megközelítésű, de hasonló kimenetekkel rendelkező modellrendszert tárt a hallgatóság elé, amely sok, a Kárpát-medencére optimalizált termőhelyi változóval, modell alapján képes különböző valószínűségekkal meghatározni az adott területen várható potenciális társulásokat, amelyek jól használhatók egy önfenntartó vegetáció kialakításában.

Tímár Gábor (AM-KMETO) azt fejezte ki előadásában, hogy ha növelni

akarjuk erdeink klímaváltozással szembeni alkalmazkodóképességét, akkor ehhez egy ökológiai megközelítés milyen alapelvek alkalmazását kínálja, és ezek milyen erdőkezelési lehetőségekhez vezetnek.

Tovább haladva a gyakorlati szakemberek irányába, *Partos Kálmán* bemutatta, hogy milyen lépéseket tesz az erdők alkalmazkodóképességének növelése érdekében a Mecsekerdő Zrt., amely mind szakmai elkötelezettsége, mind kitettsége miatt ebben élenjárónak tekinthető. A cég erdőművelési beavatkozásai során kiemelt figyelmet fordít az erdei mikroklima fenntartására, illetve az erdőfelújítások esetében óvatos változtatásokkal, elegyek megsegítésével, illetve bevitelével igyekszik őshonos fafajaink klímaváltozáshoz jobban alkalmazkodó származásait terjeszteni, amihez jelentős innovációt is végez (magtároló, klímaadaptív származási vonalak felkutatása, szaporító-alapanyag gyűjtése, csemetenevelés).

Az előadásokat poszterszekció követte, ahol 28 poszteren mutatták be egymásnak a résztvevők a témákhoz kapcsolódó szakmai eredményeiket.

A szakmai programot egy közel másfél órás vita zárta, ahol az előadások alapján mindenki ki tudta fejteni a véleményét a tárgyalt kérdésekre vonatkozóan. Jó volt megtapasztalni, hogy a különböző szektorok közötti, sokszor vélt véleménykülönbségek elkenése, milyen konstruktívan állnak egymáshoz az eltérő háttérű szakemberek, ami nagyban hozzájárul az álláspontok közelítéséhez, egymás problémáinak megértéséhez és a kölcsönös tanuláshoz. A fárasztó szakmai napot egy jó hangulatú vacsora és kötetlen beszélgetés zárta.

A másnapi terepi programon kb. hetvenen vettek részt, ami jelentős kihívást jelentett a helyszínek megközelítése, és a csapat mozgatása szempontjából de megoldottuk. Első programként a Szénások Európa Diplomás Területet tekintettünk meg Kézdy Pál vezetése mellett,

ahol akácokat és fekete fenyveseket alakítottak át vegyes lombos állományokká, amelyet a DINPI és a PP Zrt. közel húsz éven át valósított meg példaeértékű együttműködés keretében.

A következő állomást az ÖK és a PP Zrt. kísérleti területeinek meglátogatása jelentette a Pilisszántó melletti Hoszszú-hegyen. A vágásos és örökerdő üzemmod beavatkozásait termőhely, biodiverzitás és felújulás szempontjából összehasonlító, most már 10 éves, Pilis Üzemmod Kísérletet Aszalós Réka és Ódor Péter mutatták be.

A Pilis Lék Kísérlet eredményeit *Tinya Flóra* tolmácsolta, amely már az örökerdő üzemmod keretében vizsgálja eltérő lékalakok és lékméretök ökológiai hatásait. A kísérletek eredményei már többször megjelentek a Lapokban, az érdeklődők a kísérletek honlapján találják az eredmények részletes bemutatását (<https://piliskiserlet.ecolres.hu/>).

A terepi program harmadik állomása a Mexikó-pusztá Pro Silva bemutató terület volt, ahol Csépanyi Péter (PP Zrt.) mutatta be a területen közel húsz éve folyó örökerdő-gazdálkodást. Megtekinthetünk különböző méretű, korú és felújulási állapotban levő lékeket, az örökerdő-üzemmod kiindulási és már előrehaladott állományait, valamint a javafák támogatásának különböző fázisait. A sötétedésig tartó terepi program szintén jól alkalmat nyújtott a látottak megvitatására, a kutatási, védelmi és gazdálkodási szempontok összevetésére.

Nagyon köszönöm minden résztvevőnek a prezentációkat, hozzászólásokat és a konstruktív részvételt. Legközelebb ha ilyet szervezünk, még nagyobb hangsúlyt fogunk fordítani a gazdálkodó kollégák meghívására. Mindenesetre, aki nem tudott eljönni, de érdeklik az elhangzott bemutatók, az a konferencia összefoglalóit, valamint az előadások diaanyagát le tudja tölteni a konferencia honlapjáról (<https://www.mbt-biologia.hu/xiv-mtbk-pilisvorosvar-2024>).

Fotó: **Horváth Edit**

Csépanyi Péter Mexikó-pusztán mutatja be egy frissen készített, elkerített lékben a fejlődő tölgyűjulatot